

همراه با لطایف قرآنی در کلاس درس

زهرا دانش نظری
دبیر دینی و قرآن

اشاره

در امر آموزش استفاده از لطایف قرآن در موقعیت‌های مناسب، می‌تواند به جذابیت کلاس درس کمک کند تا کلاس با شور و نشاط بیشتری اداره شود و علاقه رجوع به قرآن و انس با آن، در دانش آموز افزایش یابد. یکی از وظایف خطیر معلمان دینی و قرآن، ترغیب دانش آموزان به ژرفاندیشی و عمیق‌نگری در مفاهیم متعالی قرآن است که برای رسیدن به این مهم، استفاده از ظرایف قرآنی در موقعیت‌های مناسب تدریس، بسیار کارساز است.

موضوع تدریس، جذابیت و نشاط خاصی را در کلاس ایجاد می‌کند.

ایجاد فضای تفکر در کلاس، یکی از روش‌های تدریس فعال و مفهومی است که اخیراً بسیار مورد توجه قرار گرفته و با استقبال معلمان و دانش آموزان مواجه شده است. حال با طرح معماهای قرآنی می‌توانیم زمینه تفکر را ایجاد و شوق و علاقه دانش آموز را به کلاس درس بیشتر کنیم. در این جا چند نمونه از این موارد را به عنوان مکمل‌های درسی ارائه می‌کنم و امیدوارم مفید واقع شود.

طرح معما و چیستان از موضوعات قرآنی، با توجه به

کلیدواژه‌ها: چیستان، قرآن، سوره، کربلایی کاظم.

کلاس‌داری

۱. در تدریس درس ششم کتاب دینی و قرآن ۱، آموزش صفات سلبی و ثبوتی خداوند: یکی از صفات سلبی خداوند، خواب معرفی شده است. در این جا و یا حتی قبل از شروع تدریس، می‌توانیم این معما را مطرح کنیم.

ظریفی در محفلی پرسید: آن چیست که انسان‌ها آن را می‌بینند، ولی خداوند آن را نمی‌بیند؟ اهل مجلس شگفت‌زده شدند. ظریف گفت: آن خواب است که ما می‌بینیم، اما خدا نمی‌بیند. در آیه ۲۵۵ بقره به این نکته اشاره شده است: الله لا اله الا هو الحي القيوم. لا تأخذه سنة و لا نوم: معبودی که هیچ‌گاه خواب سبک و سنگین او را نمی‌گیرد.

۲. در درس هشتم «تقویت عزم» کتاب دینی و قرآن ۱، در مورد بحث احکام (واجب، حرام، مکروه، مستحب و مباح): در این درس، ذکر این معماها خالی از لطف نیست:

هنگامی که خطبه ششقیه خوانده می‌شد، مردی برخاست و نامه‌ای به حضرت علی(ع) داد که در آن چند مسئله طرح شده بود. حضرت با استناد به قرآن پاسخ آن‌ها را دادند.

الف. آن چیست که قلیل آن مباح، ولی کثیر آن حرام است؟ حضرت فرمودند: نهر طالوت است که خداوند در آیه ۲۵۱ بقره می‌فرماید: «الا من اغترف غرفة بيده» (طالوت به سپاهیان خود گفت: خداوند

شما را به وسیله این نهر آزمایش می‌کند. آن‌ها که از آن بنوشند، از من نیستند، مگر آن که بیشتر از یک پیمانه با دست خود، از آن نخورد).

ب. کدام عبادت است که اگر به‌جا آورده شود حرام و اگر ترک شود نیز حرام است؟ حضرت فرمودند: نماز اشخاص مست. شخصی که مست باشد، اگر نماز بخواند معصیت کرده است، زیرا خداوند در آیه ۴۳ سوره نساء می‌فرماید: «لا تقربوا الصلاة و انتم سكارى»؛ در حالت مستی به نماز نزدیک نشوید. و اگر نماز را ترک کند نیز معصیت کرده است.

۳. درس اول کتاب دینی و قرآن ۱، آشنایی با قرآن: کربلایی محمدکاظم کریمی ساروقی که در سال ۱۳۰۰ هجری شمسی در ساروق، یکی از روستاهای فراهان اراک، به دنیا آمد، به واسطه صفای باطنی که داشت، خداوند او را مورد لطف خود قرار داد و با آن که سواد خواندن و نوشتن

نداشت، حافظ کل قرآن شد. او در قسمتی از حکایت این معجزه می‌گوید: در سقف امامزاده‌ای که اعجاز قرآن در آن به‌وجود آمد، این معانی نقش بسته بود:

بسم الله الرحمن الرحيم

مادر قرآن: سوره حمد

سید قرآن: سوره بقره

حصار قرآن: آیه الکرسی

قلب قرآن: سوره یس

چراغ قرآن: سوره تبارک (ملک)

عروس قرآن: سوره الرحمن

ثقل قرآن: سوره توحید

۴. درس چهارم کتاب دینی و قرآن ۲ (معاد) ۱

از امیرالمؤمنین پرسیدند: کدام پدر و پسر بودند که پسر از پدرش بزرگ‌تر بود؟ حضرت فرمود: آن پدر و پسر عزیر و عزره بودند که عزیر در سن ۵۰ سالگی از نزد اهل و عیال خود خارج شد، درحالی‌که همسرش باردار بود. اما خداوند او را به مدت ۱۰۰ سال میراند (آیه ۲۵۹ بقره) و پس از ۱۰۰ سال دوباره او را برانگیخت. او به نزد خانواده‌اش برگشت، درحالی‌که ۵۰ ساله بود، اما فرزندی که بعد از رفتن او به دنیا آمده بود، ۱۰۰ سال داشت (قابل طرح در بحث معاد جسمانی).

۵. بحث اعجاز پیامبران: از امیرالمؤمنین پرسیدند: کدام پرنده است که نه پدر دارد، نه مادر و نه اولاد؟ ایشان پاسخ دادند: آن پرنده معجزه عیسی(ع) بود. پرنده‌ای که عیسی(ع) از گل درست کرد: (به‌خاطر بیاور هنگامی که به فرمان من از گل پرنده‌ای می‌ساختی و در آن می‌دمیدی و به فرمان من پرنده‌ای می‌شد)، [مائده، ۱۰].

ظریفی پرسید: آن چیست که ما می‌خوریم و خدا هم می‌خورد؟ گفتند محال است. ظریف گفت: آن سوگند و قسم است که ما می‌خوریم و خدا هم می‌خورد. خداوند متعال در قرآن در موارد بسیاری، به چیزهای متفاوت سوگند یاد کرده است که یکی از آن‌ها ۱۱ مورد پیاپی در سوره مبارکه شمس است که هیچ‌یک از سوره‌های قرآن این ویژگی را ندارد.

ایجاد فضای
تفکر در کلاس،
یکی از روش‌های تدریس فعال
و مفهومی است که بسیار مورد
توجه قرار گرفته و با استقبال
معلمان و دانش‌آموزان مواجه
شده است

منابع

۱. هزار و یک حکایت

قرآنی. محمدحسین محمدی.

۲. تفسیر مجمع‌البیان.

۳. تفسیر المیزان.

علامه طباطبایی.

۴. به خاطر تو.

۵. گلستان معماهای

قرآنی.